

עיראק

שהיו להם קרובים בישוב החתיק, נתקבלו יפה, הסי תדרו אצלם. אולם הרוב המכריע הועבר למקומות מבודדים, רחוקים ממרכזי הישוב החתיק, בלי קשר חברתי אליו, בלי אפשרות לחזור לשוק העבודה של ה"חתיקים".

הם הפכו למעמד שני, כמעט לעם שני "למה להם סבון?" גם אחרי שהובאו למעלה מחצי מליון עולים חדשים למדינה, היה נדמה ליי שוב כי כל זה אינו צריך להשפיע על רמת חייו. ציונות לחוד, עסקים לחוד. מכיון שעלויות קודמות (בעליית גרמניה) גרמו תמיד להעלאת רמת המחיה, היתה אמונה תמימה שכך זה יהיה גם הפעם. ואיש לא הבין כי שני פיות צריכים למנות לחם כפולה — או שפרוסת הלחם תצטרך להתחלק לשנים.

אם נשאל אזרח ישראל: "האם אתה רוצה שיביאו ארצה את יהודי הגולה?" אמר כמעט תמיד, בלי היסוס של רגע: "כן!" אבל השאלה עצמה חסרת תוכן. השאלה האמתית: "האם אתה מוכן לוותר על מקור חשמלי, על חדר מדידתך, על מנת הבשר הי שבועית, כדי שנוכל לכלכל את בני המעברות?" יתכן שלשאלה זו אין תשובה כה חד משמעית.

כמעט כל אחד הסכים לדברי דוד בן-גוריון: "למדינת ישראל יש ייעוד מיוחד... גאולת עם יש ראל, קיבוץ גלויות". הוסיף: "העלייה... היא האמצעי היעיל ביותר לבטחון המדינה". אולם דוד בן-גוריון לא אמר מהי המסקנה הנובעת מכך לגבי חייו הפרטיים של האזרח. יתכן וגם הוא חשש מפני גילוי המסקנה האכזרית.

אייבנה זו של עם המוכן לבצע מהכה אך אינו מבין ואינו מוכן לשלם את מחירה נמשכת. מלבד המעטים שרמזו בנסתר או בגלוי (בכנסת) על אפשרות של צימצום (או "תכנון") העלייה, ואלה שתבעו בקול רם את חיסולה (כת הכנענים חסרת ההשפעה) לא נדהם איש כששם יצחק רפאל, ראש מחלקת העלייה של הסוכנות היהודית, בפני הקונגרס הציוני ה-27 ודרש "להכפיל את מספר היהודים בארץ תוך ארבע השנים הקרובות".

הדבר אפשרי. ההכפלה הראשונה (מ-650 אלף למליון רי 300 אלף) בוצעה תוך שלוש שנים. אולם כדי לעכל הכפלה זו יש (לפחות) להכפיל את מכונות התעשייה, את שטחי האדמה המעובדים, את מנגנון הממשלה. הון זה יוכל לבוא רק מצמצום אכזרי של התצרוכת היומיומית.

אמרה גברת אחת בכסית התל-אביבי: "הביאו תימנים, טוב. אבל למה מחלקים להם סבון, כך שלנו (הלא-תימנים) אין מספיק. האם גם שם, בתימן, ידעו להשיג תמש בסבון?" נהג מוניט אחד, שדורו עלה מרומניה, אחר שניצל ממשרפות האנצים ומיכני הקומוניסטים, והתיישב עם אשתו ושני בניו בדירתו בת שני חדרים, הביט בגברת בבוז. אך חבריה לשולחן, בעלי דירות חמשה חדרים שלא הוסקצו לקליטת עלייה, הסכימו עמה. הם גם שילמו שלוש לירות וכמה גרשים עבור המשקאות שצרכו. הם לא זכרו כי מסכום זה חייה משפחת עולים יומיים.

בשלהי השנה נראה כאילו חלה הפוגה או צמצום מכוון בעלייה. אחר שיא ניסן — 30 אלף עולים (רובם המכריע — מוססי עיראק) הגיעו בתמוז 16 אלף בלבד, באב — שבעת אלפים, באולול — תשעת אלפים. אולם לא היתה כאן הגבלה מתוכננת. מבצע כורש הפרטי טרם נכנס למלוא תנופתו ומאת אלף בניו יועלו ברכבת וב אנייה (דרך תורכיה) במקום מטוסים זוללי מטבע זר. גם עליית רומניה הופסקה זמנית, כיוון שהאנייה המעלה, טרנסילבניה, הופנתה לשימוש של הנוער הרומני שנסע לפסטיבל הנוער הקומוניסטי בברלין.

אמנם אין העלייה בלתי מוגבלת, כי עקרון ההצלה זמני: בגדי צמר, בשר ארגנטיני וכנראה גם יהודי המערב (מאנגליה באו 1700, מארצות הברית — 3000, משך שלוש השנים האחרונות).

"זה — ארץ ישראל שלנו!" מה סבורים העולים הנמצאים מעבר למסך הבדונים? האם מקבלים הם את יסוריהם באהבה?

אמר אברהמינו צמח, 29, מעולי לוב, במחנה תלפיות: "אין דבר, יהיה טוב" ואחר חזר וסקר את חדרו בצריף העץ השחודי, בו רוכזו בעשרה מטריני המרוי בעים (2.5x4) שלוש מיטות, לחמש נפשות ביתו, במצופף, יחד עם מחצלת עליו עומד הפרימוס.

בחדרו אין חשמל, ברזי המים רחוקים עשרות מטרים, בתי השימוש מרוחקים עוד יותר, מלוכלכים, לא מחוטיים. אולם צמח בטוח בכוחו, הוא נגר לפי מקצועו, חוסך פרוטה לפרוטה, יקים בית מלאכה בדרום-ירושלים.

טידורי רדיו רשמיים תפלים, מסעות שה לעולה, אך לא הוציאה מסכני לרמלה, את שחיתות קובלנקה ליפו. ונה, מכשירי הקשר הראשוני, היו עם שהתגייסו לצה"ל, ששימש להם כגרת הארץ ולחינוך לאומי.

ן — אילת) בדרכו על פני כבישי ה או הנמל לשער העלייה, לבית קבע שלו, טרם נקלט, היווה מעמד גועלו עבורו עליידי יהדות העולם וענו עליידי (או בהמלצת) ממשלת בה ביסס, אלא גם את מעמדם של

ת חייו עלתה במידה ניכרת, מיווגן. א המפכה עצומה, כמעט חסרת

ולם השניה, מלחמת המחתרת זן זאת. הוא השלה את עצמו השערים — וכי המשך העסק זם, שאינו נוגע לאזרח הפשוט. ל סדרי חייו, את דמותה החב-

גאו עם סגור ומסוגר. אחדים,

קוב

פרס

"האבטלה, המחסור, זה קבוץ גלויות. אנו מקבלים יסורים באהבה — אך צריך עבודה."

אך שמעון לוי, 45, מבגדאד, לא טרח להסביר כלל, הביע קצרות: "חיאת ללמות הונא" (החיים כאן — למות).

עודא נחום מתנוגס, היושב באשדוד: "אין אוכל, אין שום דבר. עד לפני כמה חדשים (פניו הערבים) הכל — שמן, לחם, קמח, בשר, קונים אצל הערבים... חמישה חדשים לא עשיתי דבר, היינו אוכלים, הסוכנות רשמה על החשבון." חיים ויקטור, 31, יוצא סרייבו, במושב שעל גבול הצפון: "פרות, לולז יבוא בעוד מאה שנה... אני רוצה לעבוד. כל עבודה, עבודה קשה. בשביל לחיות כמו אנשים צריך 45 לירות, יש חודש אין לי אפילו 20."

מסביר יוסף נג'אר, 56, מבצרה העיראקית, את סיבת עלייתו, בעברית משורפרת שרכשה בלימוד התורה: "הגויים היו מייסרים אותנו. לכן באנו. אני יודע: האבטלה, המחסור, זה קיבוץ גלויות. אנו מקבלים יסורים באהבה — אך צריך עבודה."

מצטער הנכה ג'אורג לנדוי, 37, יוצא צרנוביץ ואסיר מייאדנק: "אם יש בי כוח — הייתי שמח לעבוד. אבל ככה, קשה לחיות על קצבה של שלוש עשרה לירות."

אהרן קדושי, 25, יהודיהר פרסי היושב בגיטו הערבי של מגדליאשקלון (עם שתי מוזדות, קערות מספר, כלי מיטה ומראת גילוח שבורה): "במקום שלי היה לי פרקמטייה וסדקית. מפני גויים עלינו... קצת, קצת, יהיה טוב, יהיה יופי, יונה ג'נאח, קובלנקה: "אפילו פרוטה אין לי. מוכר תכשיטים של אשתני. אומר שלום חייאכ העיראקי: "זה — ארץ ישראל שלנו. אפילו אני סגור באוהל, ברוך השם אבל — אני רוצה טוב כמו כל האנשים."

אולם יוסף אפשטיין, כלכלן בן 46 מבוקרשט, אינו מסתפק בהבעת דעה סתמית, הוא חושב כי קליטה משקית קודמת לקליטה רוחנית. יתרי-על-כן, רק אהו קליטה משקית תאפשר קליטה רוחנית. הוא סבור כי יש לנקוט, כדוגמת הרוסיים, בנאפ (מדיניות כלכלית חדשה) של לנין בשנות הרעב, לשנות את סיסמת הבריי טים "יצוא או מותח" ל"ייצור או רעב". אומר אפשטיין: "אפילו אין לנו מכונות, אפילו אין לנו גלמים במידה מספקת. באירגון יעיל אפשר להפוך בכוח העבודה העומד לרשותנו, ובאמצעי הייצור שנוכל לרכוש אם נצמצם את תצרוכתנו השוטפת, את הארץ לזבת חלב ודבש."

מוגריה

